

МОТИВИ

към проект на нова Наредба № 70 за изискванията към фондовете за извършване на плащания

Причини, налагащи приемането:

Със Закона за изменение и допълнение на Кодекса за социално осигуряване (ДВ, бр. 27 от 2026 г.) са извършени съществени промени, свързани с дейността на фондовете за извършване на плащания и пенсионните плащания, в т.ч:

✓ пожизнените пенсии от универсален пенсионен фонд (УПФ) и доброволен пенсионен фонд (ДПФ) да се изплащат от общ фонд за изплащане на пожизнени пенсии, а срочните професионални пенсии за ранно пенсиониране и разсрочените плащания при придобито право на пенсия от УПФ и ДПФ – от общ фонд за срочни плащания;

✓ съществуващите фондове за разсрочени плащания се преобразуват във фондове за срочни плащания;

✓ покриването на евентуален дефицит в двата фонда за извършване на плащания да се извършва от резерва за гарантиране на пенсионните плащания без участието на резерва за brutния размер на вноските;

✓ при изчисляване на пенсиите от УПФ, професионален пенсионен фонд (ППФ) и ДПФ няма да се прилага технически лихвен процент (ТЛП), като отпадат изискванията към този показател;

✓ при отпускането на допълнителна пожизнена пенсия за старост е необходимо да се гарантира първоначално определеният ѝ размер, а не само размера, определен на база brutните вноски, без да се прилага рисков коефициент;

✓ пожизнените пенсии от ДПФ вече са конкретизирани по вид, по аналогичен начин като пенсиите по чл. 167, ал. 4 от Кодекса за социално осигуряване (КСО) и ще се изчисляват съгласно формули, определени с наредба на Комисията за финансов надзор.

Във връзка с настъпилите промени на законово ниво е необходимо цялостно актуализиране на подзаконовата нормативна уредба, регламентираща тези въпроси. Предвид обстоятелството, че промените, които е необходимо да се направят в Наредба № 70 от 29.06.2021 г. за изискванията към фондовете за извършване на плащания, с цел постигане на съответствие с изискванията на КСО, са съществени и многобройни, е изготвен проект на нова наредба, като се предлага действащата Наредба № 70 да бъде отменена. Проектът запазва номера на действащата Наредба № 70 в наименованието си, с оглед налагането и утвърждаването му сред заинтересованите страни, както и поради значителното запазване на кръга обществени отношения, които се регулират с него. Идентифицирането и отграничаването на новия и отменения подзаконов нормативен акт се постига въз основа на пълното му наименование, включващо датата на неговото приемане, и въз основа на данните за обнародването му в „Държавен вестник“.

С проекта на наредба се определят изискванията към формирането и поддържането на фондовете за изплащане на пожизнени пенсии и фондовете за срочни плащания, изчисляването на изискуемия размер на средствата в тях и превишението му, допълването на фондовете и освобождаването на средства от тях с цел осигуряване на адекватност и устойчивост на средствата във фондовете, както и прозрачност при тяхното управление, с оглед защита интересите на пенсионерите и техните наследници.

По отношение на фондовете за изплащане на пожизнени пенсии се определя редът, по който средствата по индивидуалните партии на лицата, с които са сключени пенсионни договори по чл. 167 и 245б от КСО се начисляват като задължение на съответния пенсионен фонд към фонда за изплащане на пожизнени пенсии, както и начинът за прехвърляне на тези средства.

Съгласно чл. 123р, ал. 11 от КСО във фонда се води отделна аналитична сметка за частта от дохода, с който не е извършена актуализация на пожизнените пенсии по реда на чл. 169в, ал. 4 и чл. 246б, ал. 4 от КСО. С проекта на наредба се определят операциите по тази сметка, както и начинът за изчисляване на дохода, с който не е увеличен размерът на плащанията към пенсионерите и техните наследници.

Въвежда се изискване изискуемият размер на средствата във фонда за изплащане на пожизнени пенсии да се определя от отговорния актюер на пенсионноосигурителното дружество към 31 декември на всяка година и да е равен на задълженията към пенсионерите и техните наследници към тази дата. Изчисляването на изискуемия размер трябва да се извършва преди внасянето на отчета за надзорни цели на фонда за изплащане на пожизнени пенсии за месец декември на годината, за която се отнася изчисляването.

Предлага се когато разликата между нетните активи на фонда за изплащане на пожизнени пенсии към 31 декември на съответната година и размера на задълженията по чл. 4, ал. 2 е отрицателна, пенсионноосигурителното дружество да допълва разликата по реда на чл. 123р, ал. 16 от КСО в срок до 31 януари на следващата година.

В случаите, когато превишението по чл. 123р, ал. 15 от КСО надвишава 5 на сто от размера на задълженията към пенсионерите и техните наследници, се предлага пенсионноосигурителното дружество да може да вземе решение за освобождаване на средства от фонда за изплащане на пожизнени пенсии. В решението трябва да бъде посочен конкретният размер на средствата, които се освобождават от фонда. Освободените средства трябва да бъдат отразени в отделна сметка, отчитаща намалението на нетните активи на фонда за изплащане на пожизнени пенсии в резултат от прехвърлянето на средства в резерва за гарантиране на пенсионните плащания, и да не се отразяват върху салдото по аналитичната сметка по чл. 123р, ал. 11 от КСО.

С предложените промени се цели гарантиране на достатъчността и надлежното управление на средствата за пожизнени пенсии във всеки момент. Чрез въвеждането на конкретни правила за водене на аналитична отчетност и за изчисляване на неизползвания доход се повишава прозрачността и се ограничава рискът от неправилно разпределение на средствата.

Предлага се възможност за контролирано освобождаване на излишък над определено ниво, с цел предотвратяване на неефективно задържане на средства, при запазване необходимата защита на пенсионерите и техните наследници.

По отношение на фондовете за срочни плащания се определя редът, по който средствата по индивидуалните партии на лицата, с които са сключени договори за разсрочено изплащане по чл. 167а, ал. 1 или чл. 248, ал. 2 от КСО, във връзка с участие във фонд за допълнително доброволно пенсионно осигуряване или пенсионни договори за изплащане на срочна професионална пенсия за ранно пенсиониране по чл. 168, ал. 1 от КСО, се начисляват като задължение на пенсионния фонд към фонда за срочни плащания, както и начина за прехвърляне на тези средства.

Съгласно чл. 123с, ал. 3, т. 2 от КСО във фонда за срочни плащания се води отделна аналитична сметка за частта от дохода, с който не е извършена актуализация на срочните професионални пенсии за ранно пенсиониране и разсрочените плащания. С проекта на наредба се определят операциите по тази сметка, както и начинът за изчисляване на дохода, с който не е увеличен размерът на плащанията към пенсионерите и техните наследници

Предвижда се в случаите когато разликата между нетните активи на фонда за срочни плащания към 31 декември на съответната година и размера на задълженията към лицата, с които са сключени договори за разсрочено изплащане по чл. 167а, ал. 1 или чл. 248, ал. 2 от КСО, във връзка с участие във фонд за допълнително доброволно пенсионно осигуряване или пенсионни договори и към техните наследници, е отрицателна, пенсионноосигурителното дружество да допълва разликата по реда на чл. 123с, ал. 7 от КСО в срок до 31 януари на следващата година с оглед своевременно обезпечаване изпълнението на поетите задължения.

В случаите когато превишението чл. 123с, ал. 6 от КСО надвишава 5 на сто от размера на задълженията към лицата, с които са сключени договори за разсрочено изплащане по чл. 167а, ал. 1 или чл. 248, ал. 2 от КСО, във връзка с участие във фонд за допълнително доброволно пенсионно осигуряване или пенсионни договори и към техните наследници, се предлага пенсионноосигурителното дружество да може да вземе решение за освобождаване на средства от фонда за срочни плащания. В решението ще се посочва конкретният размер на средствата, които се освобождават от фонда. Освободените средства трябва да бъдат отразени в отделна сметка, отчитаща намалението на нетните активи на фонда за срочни плащания в резултат от прехвърлянето на средства в резерва по чл. 123ч, ал. 1 от КСО, и не трябва да се отразяват върху салдото по аналитичната сметка по чл. 123с, ал. 3, т. 2 от КСО.

С предложените промени се цели гарантиране на достатъчността и надлежното управление на средствата за срочни пенсии във всеки момент. Чрез въвеждането на конкретни правила за водене на аналитична отчетност и за изчисляване на неизползвания доход се повишава прозрачността и се ограничава рискът от неточно или неправомерно разпределение на средствата.

Предвижда се изискуемият размер на средствата да се определя от отговорен актьор към определена дата, с оглед гарантиране на обективна оценка на задълженията и ефективен надзор. Създават се механизми за своевременно допълване при недостиг, с което се минимизира рискът за изплащане на пенсиите.

Предлага се възможност за контролирано освобождаване на излишък над определено ниво, с цел предотвратяване на неефективно задържане на средства, при запазване необходимата защита на пенсионерите и техните наследници.

Цели, които се поставят с приемането на наредбата:

С проекта на наредба се цели привеждане на подзаконовата нормативна уредба в съответствие с измененията и допълненията на Кодекса за социално осигуряване, както и поддържане на високото ниво на стабилността на пенсионноосигурителната система и защитата на осигурените лица и пенсионерите посредством:

✓ регламентиране на изискванията към дейността на фондовете за извършване на плащания съобразно обхвата на дейността им, включващ нови видове плащания, при отчитане на заварените плащания в тези фондове, отпуснати преди влизане в сила на законовите промени;

✓ премахване на изискванията към ТЛП и съобразяване на формулите за изчисляване на пожизнените пенсии от УПФ и ДПФ с променените законови изисквания и уреждане на формулите за изчисляване на пожизнените пенсии, отпускани при осигуряване в ДПФ;

✓ цялостно адаптиране на съдържанието на годишния актюерски доклад съобразно промените в дейността на пенсионноосигурителните дружества и управляваните от тях фондовете, управлявани от пенсионноосигурителните дружества.

С проекта на наредба не се утвърждават съдържащите се в действащата Наредба № 70 от 29.06.2021 г. образци на справки за аналитичните сметки за частта от дохода, с който не е извършена актуализация на плащанията, тъй като тази информация се предвижда да бъде включена в отчетите за надзорни цели, които ще бъдат утвърдени с друга наредба на Комисията за финансов надзор.

С преходните и заключителните разпоредби на проекта на наредба се осигурява плавно преминаване към новата уредба.

Други изменения:

С проекта на наредба се предвидени промени в Наредба № 31 от 2.08.2006 г. за условията и реда за провеждане на изпит и за признаване на правоспособност на отговорен актюер, за признаване на правоспособност, придобита извън Република България, за формата на актюерската заверка, формата и съдържанието на актюерския доклад и на справките по Кодекса за застраховането, които отговорният актюер заверява, както и за формата и задължителното съдържание на годишния актюерски доклад по Кодекса за социално осигуряване (Наредба № 31) и Наредба № 69 от 15.06.2021 г. за техническите лихвени проценти по чл. 169, ал. 1, т. 3 и ал. 8, т. 3 от Кодекса за социално осигуряване и формулите за изчисляване на допълнителните пожизнени пенсии за старост (Наредба № 69).

Измененията и допълненията в Наредба № 31 целят съобразяването ѝ с настъпилите промени на законово ниво посредством актуализация на съдържанието на годишния актюерски доклад по чл. 123, ал. 1, т. 5 КСО.

Предложените изменения и допълнения в Наредба № 69 са свързани отмяна на изискванията към ТЛП и определяне на формулите за изчисляване на пожизнените пенсии от УПФ и ДПФ във връзка с настъпилите промени на законово ниво.

Очаквани резултати от прилагането:

В резултат от приемането на промените в описаните по-горе наредби ще бъдат реализирани целените резултати със Закона за изменение и допълнение на Кодекса за социално осигуряване (ДВ, бр. 27 от 2026 г.), в т.ч.:

✓ от фондовете за извършване на плащания да бъдат извършвани пожизнените и срочни плащания при придобито право на пенсия от УПФ, ППФ и ДПФ, при отчитане на новите изисквания за тяхното изчисляване и актуализация, както и на заварените плащания;

✓ определяне на пожизнените пенсии от ДПФ по прозрачен и общ за целия пазар начин посредством формулите в Наредба № 69;

✓ определяне на пенсионните плащания въз основа на реално натрупаните средства на лицата, без да се залагат очаквания за бъдеща доходност чрез ТЛП, което ще позволи впоследствие по-голямото им нарастване (а не само с превишението на техническия лихвен процент); също така ще отпадне възможността за формиране на различни групи пенсионери

с различни ТЛП, като вместо това всички пенсии ще се актуализират пропорционално на реално натрупаните средства и постигнатата доходност на фонда;

✓ допълнителните пожизнени пенсии за старост от УПФ да бъдат с гарантиран първоначален размер, определен на база пълния размер на средствата по индивидуалната партида на лицето, без тази сума да се намалява чрез рисков коефициент;

✓ предоставяне на необходимата информация на управителния орган на пенсионноосигурителното дружество и на Комисията за финансов надзор посредством актуализиран актюерски доклад, съобразен с промените в дейността на пенсионноосигурителните дружества и управляваните от тях фондове.

Финансови и други средства, необходими за прилагането на новата уредба:

Предложеният проект на наредба не е свързан с допълнителни разходи за бюджета на Комисията за финансов надзор за 2026 г. и не е необходимо осигуряване на допълнителни разходи/трансфери/други плащания, като спазването на нормативните изисквания ще се контролира в рамките на системата за осъществяване на надзор над дейността по допълнително пенсионно осигуряване.

Прилагането на проекта на наредба и на изменените с нея нормативни актове не е свързано с допълнителни разходи за пенсионноосигурителните дружества извън тези, произтичащи от настъпилите промени на законово ниво.

Анализ на съответствието с правото на Европейския съюз:

Предложеният проект на наредба не е свързан с транспониране на разпоредби на директиви на Европейския съюз, поради което не се налага изготвянето на таблица на съответствието.

Проектът е разработен в пълно съответствие с общите принципи на правото на Европейския съюз, установени в чл. 5 от Договора за Европейския съюз, включително принципите на субсидиарност и пропорционалност. Предвидените разпоредби не въвеждат дискриминационни мерки, не създават необосновани пречки пред свободното движение на капитали или услуги и не натоварват административно субектите над необходимото за постигане на целите на акта. С това се гарантира юридическата сигурност и стабилност на подзаконовата уредба в контекста на членството на Република България в Европейския съюз.

На основание чл. 6 от Правилата за нормативна дейност на Комисията за финансов надзор проектът на нова Наредба № 70 за изискванията към фондовете за извършване на плащания, заедно с мотивите, се публикува на интернет страницата на Комисията за финансов надзор, като срокът за предложения и становища по проекта на наредба, публикуван за обществени консултации, е 30-дневен.